Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
комунального некомерційного підприємства «Черкаська обласна психіатрична лікарня» Черкаської обласної ради.**

11.09.2024

м. Київ, 2024

I. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19[1], 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 11.09.2024 групою НПМ здійснено відвідування комунального некомерційного підприємства «Черкаська обласна психіатрична лікарня» Черкаської обласної ради (далі – заклад, лікарня).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Любченко Наталія Михайлівна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Бардаш Олена Анатоліївна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Петросов Владислав Георгійович, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Шваля Костянтин Вадимович, головний спеціаліст відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Кулик Маіна Олегівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Керівництво: Косенкова Ірина Володимирівна – директор закладу.

Адреса закладу: вул. Павлова, 46, м. Сміла, Черкаська область, 20708.

Комунальний некомерційний заклад «Черкаська обласна психіатрична лікарня» Черкаської обласної ради має у своєму складі 11 відділень, які розташовані в окремих приміщеннях: приймальне відділення, відділення № 1 – лікувально-реабілітаційне для пацієнтів зі знову наступившим загостренням психіки та поведінки різної етіології, на 45 ліжок, чоловіче; відділення № 2 – лікувально-реабілітаційне для пацієнтів зі знову наступившим загостренням психіки та поведінки різної етіології, а також з виділенням палати для надання психіатричної допомоги заарештованим, на

45 ліжок, жіноче; відділення № 3 – первинного психіатричного епізоду, кризових станів, на 30 ліжок, чоловіче; відділення № 4 – лікувально-реабілітаційне (гостре), для пацієнтів з органічно-судинною та інтелектуальною патологіями, на 45 ліжок, чоловіче; відділення № 5 – первинного психологічного епізоду, кризових станів з виділенням палат для надання психіатричної допомоги заарештованим (2 ліжка), на 40 ліжок, чоловіче; відділення № 6 – паліативної допомоги пацієнтам з психічними розладами, на 25 ліжок, змішане; відділення № 7 – діагностично-лікувальне, для дітей (до 18 років) з розладами психіки та поведінки, на 25 ліжок, змішане; відділення № 8 – лікувально-реабілітаційне, для пацієнтів зі знову наступившим загостренням психіки та поведінки різної етіології з супутніми розладами психіки та поведінки і резистентними формами хімічної залежності внаслідок вживання психоактивних речовин з виділенням 2 ліжок паліативної терапії, на 40 ліжок, чоловіче; відділення № 9 – відділення для надання стаціонарної реабілітаційної допомоги, на 20 ліжок, змішане; відділення № 10 – лікувально-реабілітаційне для геріатричних пацієнтів, на 39 ліжок, змішане; відділення № 11 – лікувально-реабілітаційне, (підгостре) для пацієнтів з афективною патологією різної етіології з виділенням 10 ліжок для пацієнтів на органічно-судинну та інтелектуальну патологію, на 45 ліжок, жіноче; відділення інтенсивної терапії для пацієнтів з порушеннями функцій життєво важливих органів і систем для пацієнтів з психічними розладами, на 6 ліжок, змішане; харчоблок; адміністративна будівля.

Заклад розрахований на перебування 405 пацієнтів, станом на 11.09.2024 перебуває 367 осіб із них 23 особи віком до 18 років.

У закладі наявна ліцензія Міністерства охорони здоров’я України (далі – МОЗ) на медичну практику від 04.04.2019 № 726 за спеціальностями: фізична та реабілітаційна медицина, епідеміологія, ортопедія і травматологія, фізіотерапія, фтизіатрія, функціональна діагностика, хірургія, організація та управління охороною здоров’я, акушерство і гінекологія, анестезіологія, бактеріологія, дерматовенерологія, дитяча психіатрія, інфекційні хвороби, клінічна біохімія, клінічна лабораторна діагностика, наркологія, неврологія, медична психологія, отоларингологія, офтальмологія, педіатрія, психотерапія, патологічна анатомія, рентгенологія, стоматологія, терапія, ультразвукова діагностика, урологія; за спеціальностями молодший спеціаліст з медичною освітою: лабораторна справа (гігієна), лабораторна справа (клініка), лабораторна справа (патологія), акушерська справа, медична статистика, рентгенологія, лікувальна справа, сестринська справа

(операційна); за спеціальностями фахівці з реабілітації: фізична терапія, ерготерапія, клінічна психологія, терапія мови і мовлення.

Ліцензія Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками на провадження господарської діяльності з придбання, зберігання, перевезення, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів, термін дії з 26.04.2024 по 26.04.2029 та договір про надання послуг у сфері поводження з небезпечними відходами від 08.05.2024 № 18 дійсний до 31.12.2024.

Під час відвідування НПМ виявлено позитивний досвід організації функціонування лікарні, який може бути поширено у інших закладах, зокрема:

у відділеннях на вікнах відсутні грати;

у стаціонарних картах пацієнтів присутні усвідомлені письмові згоди на госпіталізацію, обстеження та лікування у закладі та усвідомлена згода батьків чи іншого законного представника на госпіталізацію, лікування та проведення психіатричного огляду дитини до 14 років;

у всіх пацієнтів, які перебувають у закладі, наявні при собі документи, що посвідчують особу;

адміністрація закладу сприяє встановленню груп інвалідності у пацієнтів, які того потребують за станом здоров'я;

заклад активно сприяє переведенню осіб до закладів соціального захисту;

лікарі медичного закладу пройшли навчання з клінічної психології;

паліативне та лікувально-реабілітаційне відділення для геріатричних пацієнтів забезпечені протипролежневими матрацами, функціональними ліжками, візками, палицями та милицями (фото 1, 2, 3);

у геріатричному відділені в коридорах встановлені горизонтальні поручні (фото 4);

у кожному відділенні наявний журнал обліку травматизації пацієнтів, про випадки тілесних ушкоджень працівники лікарні повідомляють правоохоронні органи;

у відділеннях ведеться документація відповідно до вимог наказу МОЗ від 24.03.2016 № 240 «Про затвердження Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, та форм первинної облікової документації». Наявні відповідні журнали та протоколи застосування фізичного обмеження;

розроблений помісячний план культурно-терапевтичних, спортивних заходів, залучаються неурядові організації, які забезпечують дозвілля пацієнтів;

інформаційні стенди лікарні містять інформацію стосовно прав та обов'язків пацієнтів, а також номера телефонів посадових осіб, до яких вони можуть звернутися у разі порушення їх прав;

забезпечений вільний доступ пацієнтів до питної води, у кожному відділенні лікарні встановлені бутлі з питною водою (фото 5);

наявні кімнати для відвідування пацієнтів;

пацієнти лікарні мають можливість користуватися мобільними телефонами відповідно до встановленого графіку, вільно розпоряджатись власними речами, здійснювати прогулянки декілька разів на день, відвідувати санітарно-гігієнічні приміщення у будь-який час;

приміщення для ізоляції пацієнтів відповідає наказу МОЗ від 24.03.2016 № 240 «Правила застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади» (фото 6);

налагоджена робота з іншими лікувально-профілактичними закладами охорони здоров'я;

облаштована протипожежна система, схеми евакуації розташовані у кожному відділенні в доступному місці;

наявні кімнати для дозвілля, дворики для прогулянок та дитячий майданчик (фото 7, 8);

під час конфіденційного спілкування скарг від пацієнтів на неналежне жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, видів поводження і покарання з боку персоналу не надходило. Зокрема, під час відвідування група НПМ отримала позитивні відгуки від пацієнтів про поводження з боку медичних працівників.

II. Факти, виявлені під час візиту

1. Групою НПМ встановлено, що на день відвідування у відділенні № 3, яке розраховане на 30 пацієнтів перебуває 42 особи, що свідчить про перевантаженість закладу охорони здоров'я. Зазначене може призвести до погіршення якості лікування через брак ліжкового фонду та порушення права пацієнтів на охорону здоров'я та медичну допомогу.

Відповідно Європейській комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – Стандарти КЗК) створення позитивного терапевтичного середовища, насамперед передбачає, забезпечення пацієнту достатнього простору для проживання, так само як і нормального освітлення, опалення та провітрювання, а також підтримання закладу в належним чином відремонтованому стані, який відповідає гігієнічним нормам.

2. Під час перевірки виробів медичного призначення, виявлені медичні маски термін яких завершився. Відповідно до 6 пункту ІІ розділу глави 2 Методичних рекомендацій ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів у закладі охорони здоров'я № 635 від 09.09.2014 медичні вироби з терміном придатності, що минув, підлягають вилученню з обігу та списанню з балансу (фото 9).

3. У порушення пункту 1.4 Порядку організації системи лікувального харчування хворих у закладах охорони здоров'я, затвердженого наказом МОЗ від 29.10.2023 № 931, у закладі організовано триразовий режим харчування замість, необхідного, чотириразового. В меню відсутні молочні продукти та салати зі свіжих овочів. Проте, в основу системи лікувального харчування покладено принципи достатнього та збалансованого харчування, що базується на основі фізіологічних потреб у харчових речовинах та енергії здорової людини.

4. У відділеннях лікарні відсутні двері у палатах, що порушує власний простір і приватність пацієнтів, яка є важливим аспектом їхнього перебування в медичному закладі та не відповідає Стандартам КЗК, якими передбачено надання пацієнтам візуальної стимуляції власного простору (фото 10).

5. У закладі наявні ліжка з панцерними сітками (фото 11). КЗК звертає увагу на необхідності продовжувати докладати зусиль з метою подальшого зниження числа ліжок із сітками, які досі використовуються у закладах з надання психіатричної допомоги.

6. У частині відділень лікарні не дотримуються вимоги основних положень Державних будівельних норм України В.2.2-10:2022 для закладів охорони здоров'я, зокрема пункту 8.3.2.7: недостатнє забезпечення твердим інвентарем. Відсутність у відділеннях приліжкових тумб, стільців, шаф для зберігання речей (фото 12).

Стандарти КЗК наголошують на важливості створення позитивного терапевтичного середовища, що передбачає забезпечення пацієнту достатнього простору для проживання, бажано, щоб у розпорядженні пацієнтів були тумбочки біля ліжок і шафи для одягу.

7. У порушення Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджених наказом МОЗ від 16.12.2003 № 584 (далі – Правила № 584) пункт 4 розділу ІІ у приміщеннях, де зберігаються лікарські засоби слід підтримувати температуру та вологість повітря, які відповідають вимогам інструкції для медичного застосування лікарського засобу. Разом з тим групою НПМ виявлено порушення зберігання лікарського засобу «Валідол», який зберігався у шафі при температурі + 22^0С, що не забезпечує дотримання

визначених виробником загальних умов зберігання при температурі від + 8^0С до + 15^0С (фото 13, 14).

8. У закладі виявлено порушення природоохоронного законодавства, яке регулює питання зберігання, перевезення та утилізації медичних відходів категорії «В». У маніпуляційному кабінеті групою НПМ виявлено ємність, заповнену використаними ампулами (фото 15). Відповідно до Державних санітарно протиепідемічних правил і норм щодо поводження з медичними відходами, затверджених наказом МОЗ від 08.06.2015 № 325, ампули відносять до відходів категорії В, які повинні накопичуватись та зберігатись виключно у спеціальних приміщеннях, що виключає доступ сторонніх осіб.

9. У порушення пункту 34 Стандартів КЗК у закладі наявні відділення де не створено умов для людей з інвалідністю та маломобільних груп населення відповідно до вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзівність будівель і споруд. Основні положення» (відсутні пандуси, підйомники тощо) (фото 16).

III. Рекомендації

Міністерству охорони здоров'я України, Черкаській обласній військовій адміністрації:

вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених у ході реалізації функцій національного превентивного механізму наведених порушень прав людини та недопущення катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у комунальному підприємстві «Черкаська обласна психіатрична лікарня» Черкаської обласної ради;

забезпечити контроль за дотриманням прав людини і громадянина, реалізацію законних прав та інтересів пацієнтів на охорону здоров'я та медичну допомогу під час перебування у комунальному некомерційному підприємстві «Черкаська обласна психіатрична лікарня» Черкаської обласної ради.

Комунальному некомерційному підприємству «Черкаська обласна психіатрична лікарня» Черкаської обласної ради забезпечити:

проведення ремонтних робіт у приміщеннях закладу відповідно до санітарно-протиепідемічних вимог до закладів охорони здоров'я та Державних будівельних норм;

неухильне додержання правил зберігання та проведення контролю якості медичних виробів у лікувально-профілактичних закладах;

доступність приміщень для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (облаштувати пандуси, поручні, електричні підйомники);

проведення заміни ліжок з панцерними сітками;

пацієнтів достатньою кількістю твердого інвентарю;

дотримання норми вимог площі палат на одну особу;

пацієнтів чотириразовим харчуванням з додаванням молочної продукції та свіжих овочів;

належне зберігання та утилізацію медичних відходів.

Додаток: фото до звіту.

Керівник групи – головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини **Наталія Любченко**

Фото до звіту

Фото 1

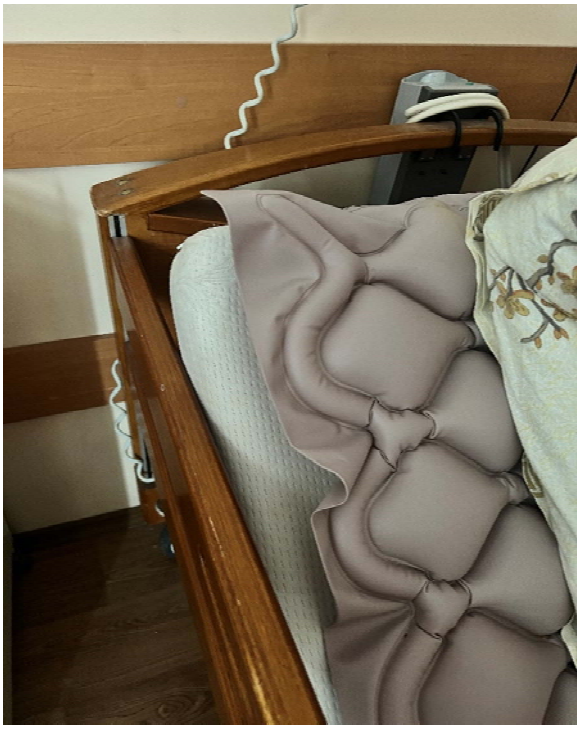

Фото 2

Фото 3

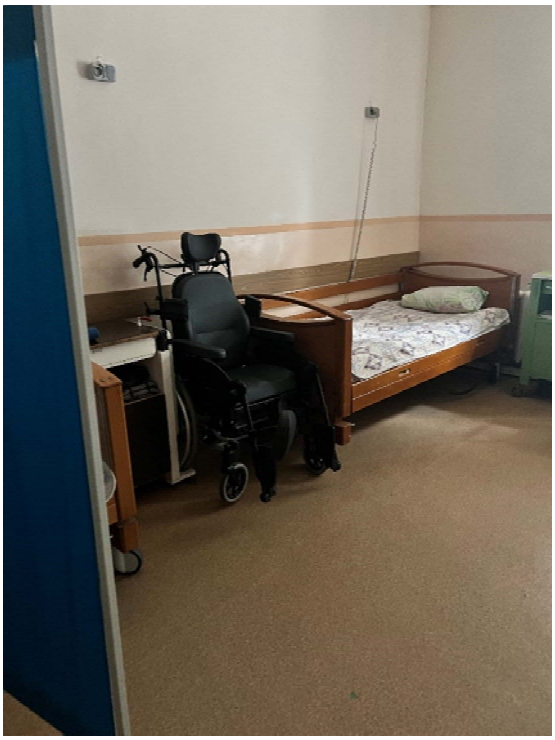

Фото 4

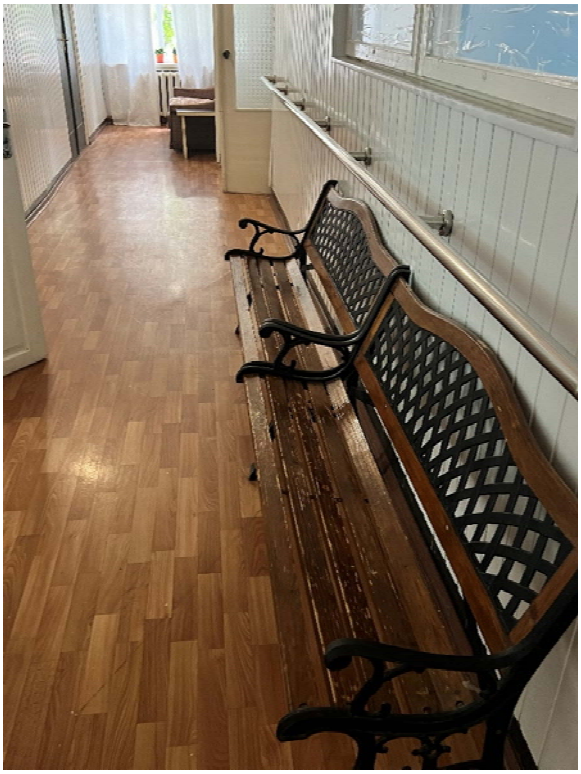

Фото 5

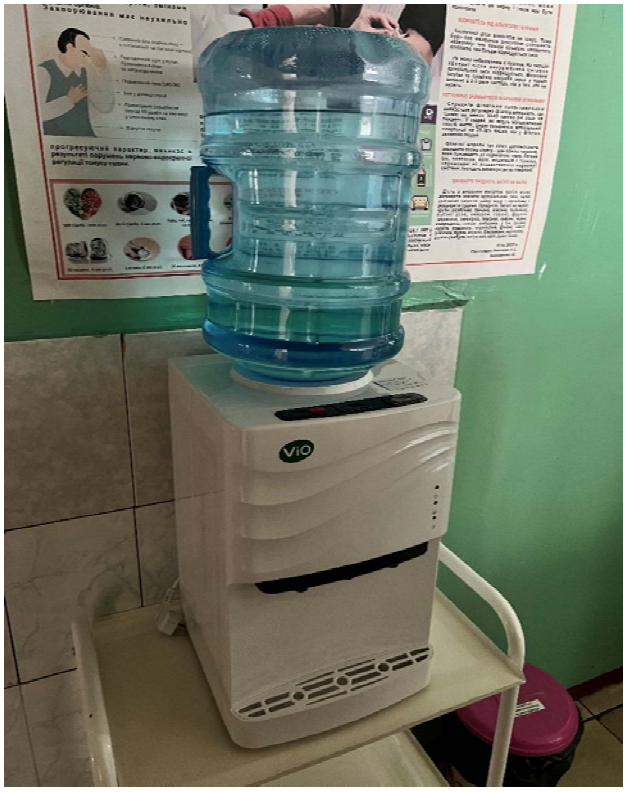

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

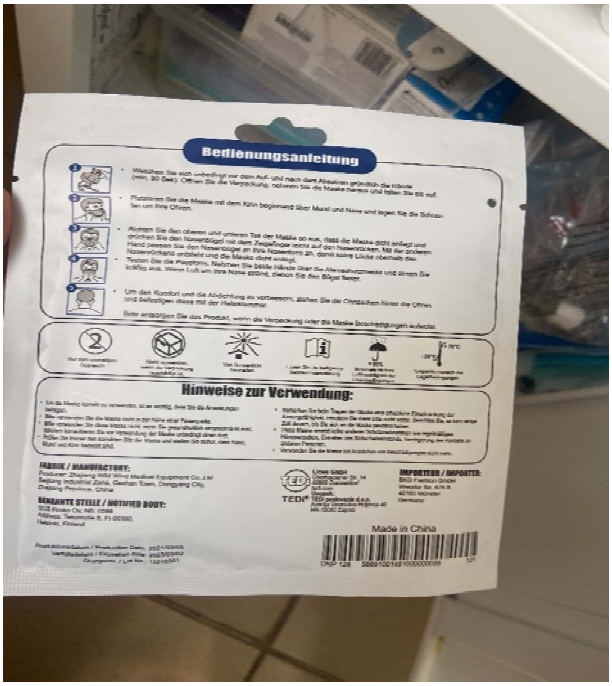

Фото 10

Фото 11

Фото 12

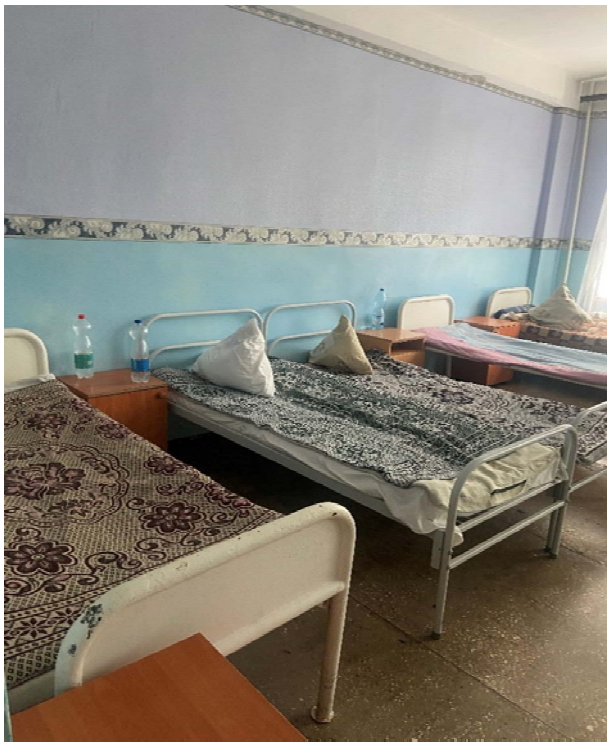

Фото 13

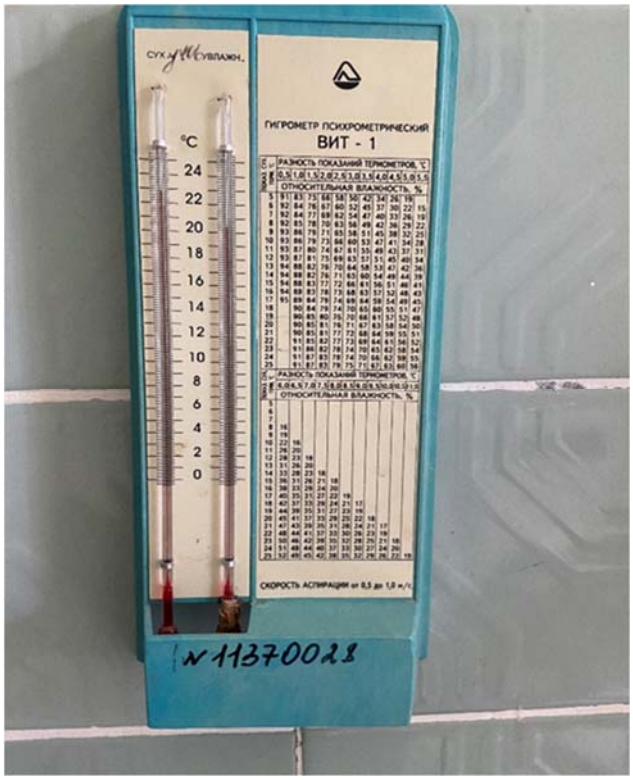

Фото 14

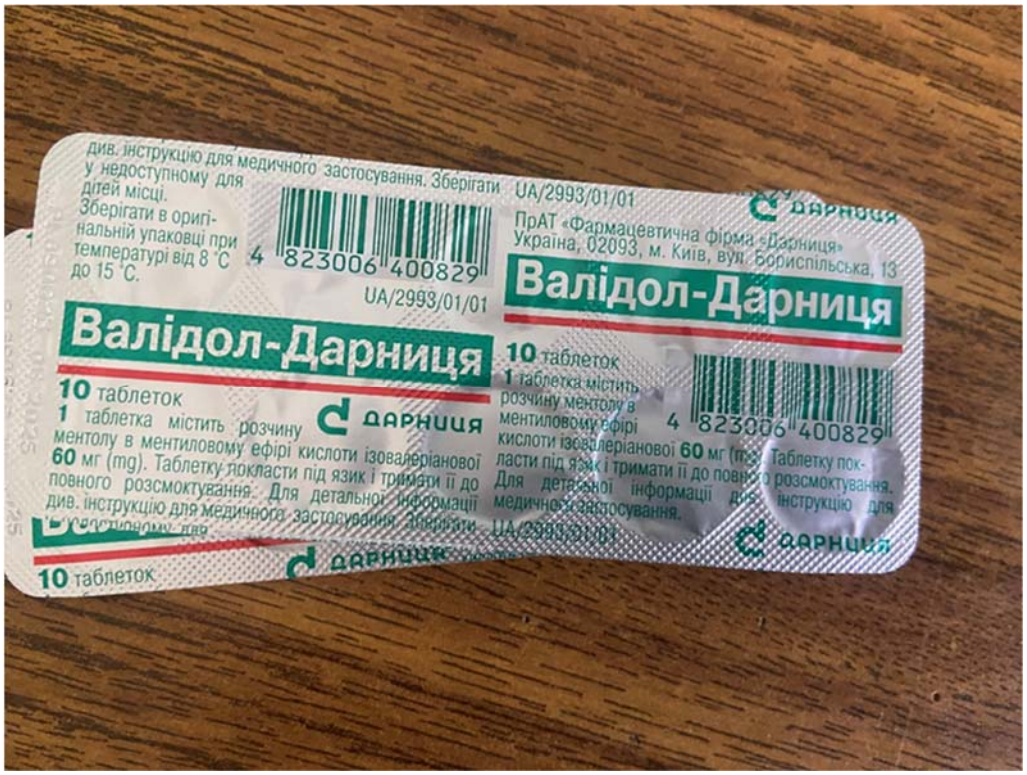

Фото 15

Фото 16

